

**ДО
АРХ. ИВАН ШИШКОВ
МИНИСТЪР НА
РЕГИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ
И БЛАГОУСТРОЙСТВОТО**

Относно: Обществено обсъждане на Проект на Закон за водоснабдяването и канализацията, публикуван на 11.04.2023 г. в Портала за обществени консултации

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ШИШКОВ,

Относно ревизирианият проект на Закона за водоснабдяването и канализацията, подложен на обществено обсъждане в периода 11.04.2023 г. – 11.05.2023 г., поддържам изцяло представеното становище през м. декември 2022 г., което видно от таблицата за отразяване на постъпилите предложения не е прието.

Отново ще наблегна на основните проблеми, които се очертават от ревизириания Проект.

I. Не са защитени и не се гарантират в достатъчна степен правата и интересите на битовите клиенти на ВиК услуги относно:

1/ Определяне на цената на ВиК услугата

На всички обществени обсъждания в КЕВР на цените на ВиК услуги омбудсманът е настоявал за ежегодно обвързване на цената на водата за питейно-битови нужди с изпълнение на показателите за качество.

Проектът предвижда създаване на нова Комисия, която да регулира единствено цените, правилата за тяхното образуване, които отразяват само структурата на разходите. Контролът върху изпълнение на показателите за качество – сведени от 15 до 3, е предвиден да се осъществява от Асоциациите по ВиК.

Това буди недоумение, тъй като не е предвидено обвързване на изпълнението на показателите за качество с цените на ВиК услугите.

По какъв начин тогава Комисията ще защитава интересите на потребителите – принцип, от който следва да се ръководи при осъществяване на дейността си.

Икономическата обосновааност на цените на ВиК услугите /друг принцип, от която следва да се ръководи новата Комисия/ не кореспондира с единната цена в обособената територия, която вносителят аргументира с цел солидарност и намаляване на неравнопоставеността при предоставянето им. За каква солидарност и неравнопоставеност говорим при условия на различни начини за

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

доставяне на вода, за които се извършват различни разходи. Това противоречи и на принципа за икономическа обосновааност на цената.

Отново ще подчертая, че съгласно Стратегията за развитие и управление на водоснабдяването и канализацията в Република България 2014 – 2023 г., заложената цел „качество срещу пари“ ще се счита за осъществена, когато българските ВиК дружества постигнат показатели за ефективност и качество на услугите, съизмерими с добрите европейски практики, и това доведе до обществено удовлетворение от услугите и цените.

Въпреки това, отпадат важни показатели за качество, като:

- качество на питейната вода;
- ниво на покритие на ВиК услугите;
- непрекъснатост на водоснабдяването;
- аварии на водоснабдителната система;
- аварии на канализационната система.

В същото време се въвежда нова финансова тежест за битовите потребители – цена за достъп, която ще се плаща независимо от ползването или не на услугата, срещу което категорично се противопоставям.

Предвиденият в законопроекта начин за определяне на социалната поносимост на цените на ВиК услугите - на база на изразходвано количество вода, налага извода, че цената за достъп няма да се включва в определянето ѝ, което е силно обезпокоително.

Няма промяна и относно използваните данни на НСИ за средномесечния доход на домакинствата по административни области. НСИ неведнъж е пояснявала, че данните са ненадеждни.

Когато са обременени с големи статистически грешки, НСИ не публикува на сайта си данни за средномесечния доход на домакинства. Например за 2021 г. това се отнася за областите Видин, Враца, Ловеч, Монтана, Габрово Силистра, Търговище, Ямбол, София-област и Смолян. В тези случаи, информацията, която КЕВР ползва от НСИ, не е публично оповестена.

Вносителят на Проекта дори не намира за правилно да предвиди процедура за прилагане на по-ниска цена на водата, когато тя не отговаря на нормативните изисквания за качество, включително при забрана от РЗИ за ползване на водата за питейно-битови нужди или когато очевидно водата е негодна за консумация, което е меко казано необяснимо.

В тази връзка, остава под въпрос изпълнението на задължението, съгласно Директива (ЕС) 2020/2184 на Европейския парламент и на Съвета от 16 декември 2020 година относно качеството на водата, предназначена за консумация от човека (чл. 17, т. 2) - всички лица, снабдени с вода, предназначена за консумация, да получават редовно, най-малко веднъж годишно и в най-подходящата и лесно достъпна форма:

а) информация за качеството на водата, предназначена за консумация от човека, включително индикативните показатели;

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

б) цената на литър или кубичен метър на доставяната вода, предназначена за консумация от човека;

в) количеството вода, употребено от домакинството – най-малко за всяка година или период на фактуриране, заедно с годишните тенденции на потреблението на домакинството, ако е технически осъществимо и ако водоснабдителното дружество разполага с тази информация;

г) сравнение на годишното потребление на вода на домакинството със средното потребление на домакинствата, когато е приложимо съгласно буква в);

д) връзка към уебсайта, на който е публикувана информацията.

Съгласно чл. 24, т. 1 от Директивата, разпоредбите, необходими за предоставяне на тази информация на обществеността, трябваше да са въведени най-късно до 12 януари 2023 г.

2/ Уязвими потребители

В ревизирия проект отново се не отчита необходимостта от „водни помощи“, за подпомагане на „уязвимите потребители“ – задача, която НС възложи на министъра на регионалното развитие и благоустройството с решение, прието от 44-ото НС на 13.12.2019 г. и публикувано в ДВ, бр.100 от 2019 г.

3/ Общи условия за предоставяне на ВиК услугите

Очаквам да посочите на какво правно основание е предвидено в Проекта Министерството на регионалното развитие и благоустройство да изготвя Общите условия.

В Проекта не е предвидена процедура, по която ще се провеждат обществените обсъждания по приемане и изменение на Общите условия за предоставяне на ВиК услугите. В същото време не се предвижда приемане на Правилник за прилагане на закона.

Не е предвидено и държавен орган да одобрява общите условия на договорите с потребителите на ВиК и последващите изменения в тях, което автоматично отменя прилагането на чл. 148, ал. 2 от ЗЗП – Общите условия да се изпращат на Комисията за защита на потребителите за становище за наличието на неравноправни клаузи.

4/ Принудителен ред за събиране на задължения към ВиК операторите

В ревизирия проект е останала възможността ВиК операторът да се снабди със заповед за изпълнение на парично задължение, независимо от неговия размер.

Вносителят не е приел предложението на омбудсмана да се предвиди процедура преди да се пристъпи към тази възможност, за доброволно изпълнение, като например: изпращане на покана, в която изрично да бъде посочен срок за плащане на задължението, след изтичането на който, при неизпълнение ще бъдат предприети действия за принудително събиране на задължението.

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Няма предвидена възможност и за сключване на споразумение за разсрочване на задължението.

5/ Дистанционно отчитане на водомерите

Към момента ВиК операторите и фирмите за дялово разпределение използват уреди за дистанционен отчет с различен софтуер за отчитане на данните.

В ревизирия проект отново не е предложен текст за обмен на данните между тях, без това да е за сметка на потребителите.

II. Управление и регулиране на ВиК сектора

1/ На практика управлението на ВиК сектора преминава към държавата

В момента 27 ВиК оператори са с преобладаващо държавно участие, от тях 14 са 100% собственост на държавата. При задължителната консолидация ще останат само тези дружества и „Софийска вода“ АД, обслужваща административна област град София.

Предвидено е общините, които не са членове на Асоциация да се присъединят в 6-месечен срок от влизането в сила на закона. Отново подчертавам, че това е в противоречие с разпоредбата на чл. 21, ал. 1, т. 8 от ЗМСМА, съгласно която Общинският съвет приема решение за управление на общинското имущество.

След преминаване на неприсъединените общини към Асоциация, жителите им съответно ще плащат по-висока цена на ВиК услугата – единната цена, например: за жителите на Берковица цената ще се увеличи със 160%, на Троян - 55%, на Сапарева Баня – 54%, на Брацигово – 21%.

Според вносителят на Проекта това е т.нар. солидарност и равнопоставеност, което смятам няма икономическа и правна логика.

От ревизирия Проект не става ясно каква ще е процедурата за изменение на цените на ВиК услугите след консолидацията до приемане на Наредбата по чл. 89, предвид регламентиранияте различни срокове за присъединяване (6 месеца от влизане в сила на закона) и за приемане на подзаконовия нормативен акт (12 месеца от влизане в сила на закона), откога жителите на присъединените общини ще плащат новата единна цена.

Наредбите за регулиране на цените, за показателите за качество, за инвестиционната програма и други ще се изготвят от министъра на регионалното развитие и благоустройството.

Дейността на новата независима Комисия от изпълнителната власт ще се осъществява съгласно наредбата за цените на ВиК услугите, предложена от министъра на регионалното развитие и благоустройството и приета от Министерски съвет.

В момента, съгласно ЗРВКУ, методите за регулиране на цените, правилата за тяхното образуване, отразяващи структурата на разходите, редът за внасяне на

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

предложенията за цените и за утвърждаването им, както и редът за предоставяне на информация се определят с наредба, приета от Министерския съвет по предложение на КЕВР.

Не са включени в дейността на новата Комисия досегашните функции на КЕВР по одобряване на бизнес плановете, съгласно Проекта – бизнес програми за три години, и ежегодната оценка на тяхното изпълнение, което досега бе обвързано с утвърждаване на новите цени на ВиК услугите. Това смятам за сериозна крачка назад в регулирането на ВиК сектора и не съответства на заложената цел в НПВУ - да се въведе отделяне на регулирането на ВиК услугите в самостоятелен субект. Вместо това, новата Комисия регулира само цени на ВиК услуги. Бизнес програмите се одобряват от органа, упражняващ правата на държавата като едноличен собственик на капитала, или от общите събрания на съдружниците/акционерите на дружествата.

Не мога да се съглася с аргумента на вносителя, че квотата на държавата от 35% в Общото събрание на Асоциациите по ВиК е определена предвид отговорностите ѝ за осъществяване на държавната политика в отрасъла. На практика, с тази блокираща квота взимането на решение зависи винаги от държавата, което явно е ролята на Асоциацията.

2/ Изпълнението на показателите за качество е предвидено да се контролира от Асоциациите

Веднага възниква въпроса - имат ли Асоциациите необходимите за това ресурси – административни, финансови, експертни и пр. От друга страна, едно такова решение на Асоциацията следва да е предшествано от решение на съответните общински съвети. Те от своя страна как ще вземат това решение не е ясно – вменяват им се неприсъщи функции.

Пропуск в Проекта смятам липсата на ясно разписана процедура при несъгласуване на инвестиционна програма от Асоциация по ВиК. Към момента това се очертава като един от основните проблеми при одобряване на бизнес плановете на ВиК операторите – Асоциации не взимат решение за съгласуване на бизнес план или са гласували против, но тъй като същият не е върнат в срок за преработка с мотивирани указания се счита, че бизнес планът е приет без възражения, което обаче не отговаря на действителността.

3/ Комисията за регулиране на цените на ВиК услугите е със силно ограничени правомощия

Не става ясно от мотивите кое налага ограничаване правомощията на Комисията.

Необяснимо е при това положение, защо при трима комисари в момента, новата Комисия ще се състои от 5-ма членове. Създаването ѝ ще наложи допълнителен финансов ресурс. В същото време в мотивите към проекта е

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

отбелязано, че предложеният проект на акт не води до въздействие върху държавния бюджет.

III. Изискванията на нормотворческия процес

Предвид изложеното, по отношение на мотивите на проектозакона не смятам, че са изпълнени критериите, стандартите и реквизитите, установени по чл. 28, ал. 2, т. 1 - 5 ЗНА: да съдържат изложение на причините, които налагат приемането му; целите, които се поставят; финансовите и други средства, необходими за прилагането на новата уредба; очакваните резултати от прилагането, включително финансовите, ако има такива, както и анализ за съответствие с правото на Европейския съюз.

Кодифицирането на нормативната уредба, регламентираща дейностите в отрасъл водоснабдяване и канализация в Република България, като едно от правно-техническите средства за нейното подобряване, само по себе си не може да представлява цел на закона.

Предвид цялостното преуреждане на правоотношения с дългосрочен характер в обхвата на действащия ЗРВКУ, също и на други закони и подзаконови нормативни актове, както и за създаване на единство в нормативното съдържание на използваните понятия, е препоръчително проектът да бъде придружен от Таблица за съответствието на разпоредбите от новия и стария закон. По този начин ще се установи приемствеността в уредбата и нейното надграждане, както и ще бъдат установени области на несъответствие, които биха затруднили правоприлагането на засегнатите институти. Например: при сравнение на разпоредбите за възлагане на допълнителни задължения за обслужване на обществото съгласно чл. 18 от ЗРВКУ и чл. 9, ал. 4 и 5 от проекта на Закон за ВиК, прави впечатление, че не е възпроизведена ал. 3 от чл. 18 ЗРВКУ: „(3) Извършените от В и К операторите разходи за допълнителните задължения по ал. 1 са икономически обоснован разход по смисъла на чл. 13, ал. 1, т. 2.“

Необходимо е да се прецизира и обхватът на законовата делегация за издаване на подзаконови нормативни актове. Такъв е например въпросът за компетентността на органите за въвеждане на ограничения на водопотребление по чл. 63 от проекта, който се нуждае от изрична законодателна уредба.

Уважаеми господин Шишков,

В ревизирият „нов-стар“ проект не са взети под внимание и други важни и съществени коментари и становища, постъпили по време на общественото обсъждане през 2022 г.

Многократно в Таблицата за мотиви вносителят подчертава, че текстовете са в изпълнение на изискванията, заложи в Националния план за възстановяване и устойчивост (НПВУ), „Реформа 2: Продължаване на реформата във водния сектор“ - да се въведе отделяне на регулирането на ВиК услугите в самостоятелен субект.

Целта е добра, но не на всяка цена – със закон, който не среща подкрепа от заинтересованите страни. Прави впечатление общият извод, до който са

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

достигнали почти всички участващи в общественото обсъждане – липсата на всякакъв анализ /икономически, правен, сравнителен/ на резултатите от водната реформа от 2009 г., когато бяха създадени Асоциациите по ВиК, каква е ролята на Българския ВиК Холдинг, подобри ли се качеството на предоставяне на ВиК услугата – особено в обособените територии. Това смятам е първият и основополагащ елемент, който трябваше да е предвиден в процедурата по създаване на новия закон за ВиК.

Предвид изложеното и представеното вече становище от омбудсмана, което не е взето под внимание, искам да обърна внимание и върху включването на омбудсмана в състава на Обществения съвет по водоснабдяване и канализация, който е предвиден като консултативно звено за подпомагане решаването на проблеми от компетентността на министъра.

Следва да имате предвид, че омбудсманът насърчава и защитава правата на човека с предвидените в Закона за омбудсмана средства. Правомощията на омбудсмана са изрично регламентирани.

Освен това, съгласно чл. 45, ал. 2 от Закона за администрацията, Съветите могат да включват експерти, както и представители на неправителствени организации, имащи отношение към дейността на съответното министерство.

В заключение, затвърждавам вече изразеното становище и през 2020 г. и 2022 г., че Проектът не защитава в достатъчна степен правата и интересите на потребителите на ВиК услуги, поради което отново апелирам същият да бъде съществено преразгледан.

С уважение,

**ПРОФ. Д-Р ДИАНА КОВАЧЕВА
ОМБУДСМАН НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**